

Menneisyyden jäljillä

KUOPION MUSEO

Ihmisen aika ja Toden ja tarun rajalla -näyttelyt
Tehtävät yläkoululaisille

Ihmisen aika, huone 1

"Kylläpä tiällä immeinen ellää!"

- *Homo Sapiens* ajastaan Pohjois-Savossa

Arkeologinen alkutaival

Yhdistä aikakaudet oikeisiin vuosilukuihin:

- rautakausi
- varhaismetallikausi
- kivikausi (mesoliittinen ja neoliittinen)

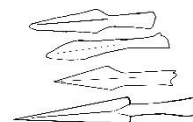
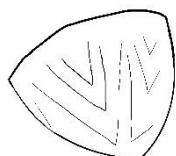
8800–1900 eaa. = kivikausi

1900 eaa.–300 jaa. = varhaismetallikausi

300–1300 jaa. = rautakausi

Vitriineissä on paljon erilaisia esineitä.

Nimeä alla olevat esineet:

(kampakeraminen)

astia   hevosenkenkäsolkki   nuolenkärjet

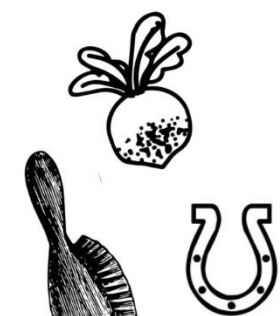
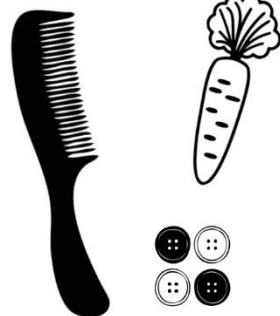
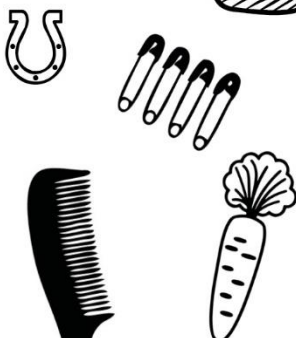
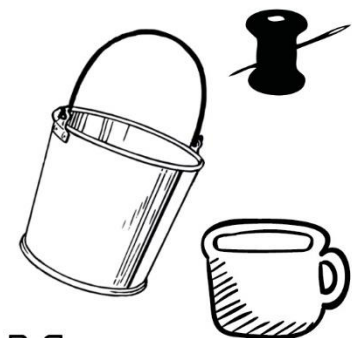
Valitse oikea vastaus näyttelytekstien avulla:

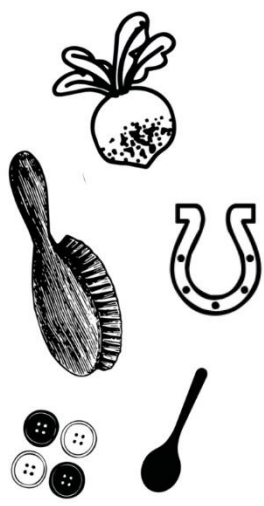
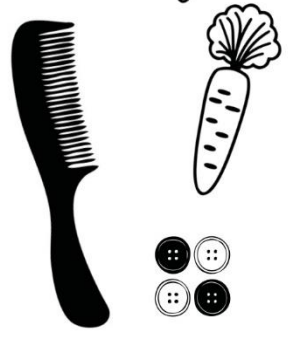
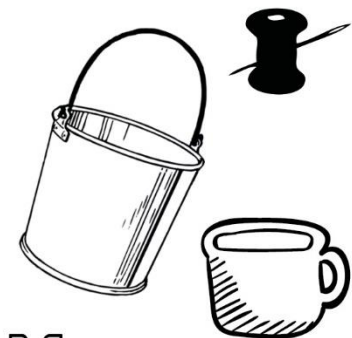
Mikä esihistoriallinen keramiikkakulttuuri on nimetty pohjoissavolaisen löydön mukaan?

- a) kampakeramiikka
- b) Luukonsaaren keramiikka**
- c) Savo-keramiikka

Kivikasalta näytävä muinaishauta on nimeltään

- a) lapinturmio
- b) lapinraunio**
- c) lapinkuolio

Elinkeinot

Salin oikealla seinustalla on metsästämiseen, keräilyyn, kalastukseen ja maatalouteen liittyviä esineitä. Yhdistä alla olevat esineet esinetekstien avulla niiden määritelmiin.

Esineet:

1. Vasama	2. Sirppi
3. Jousiäes	4. Kampikirnu

Määritelmät:

- 2** viljan leikkaamiseen käytettävä työkalu
- 4** voion valmistukseen käytetty laite
- 3** hevosen vetämä laite, jolla muokattiin maata pehmeämmäksi kytämisen jälkeen
- 1** jalkajousen nuoli, joka on valmistettu puusta

Liikkuminen

Salin sisäänkäynnistä katsottuna vasemmanpuoleisella seinällä on liikkumiseen käytettyjä välineitä.

Nimeä kolme niistä aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan:

1. _____
2. _____
3. _____

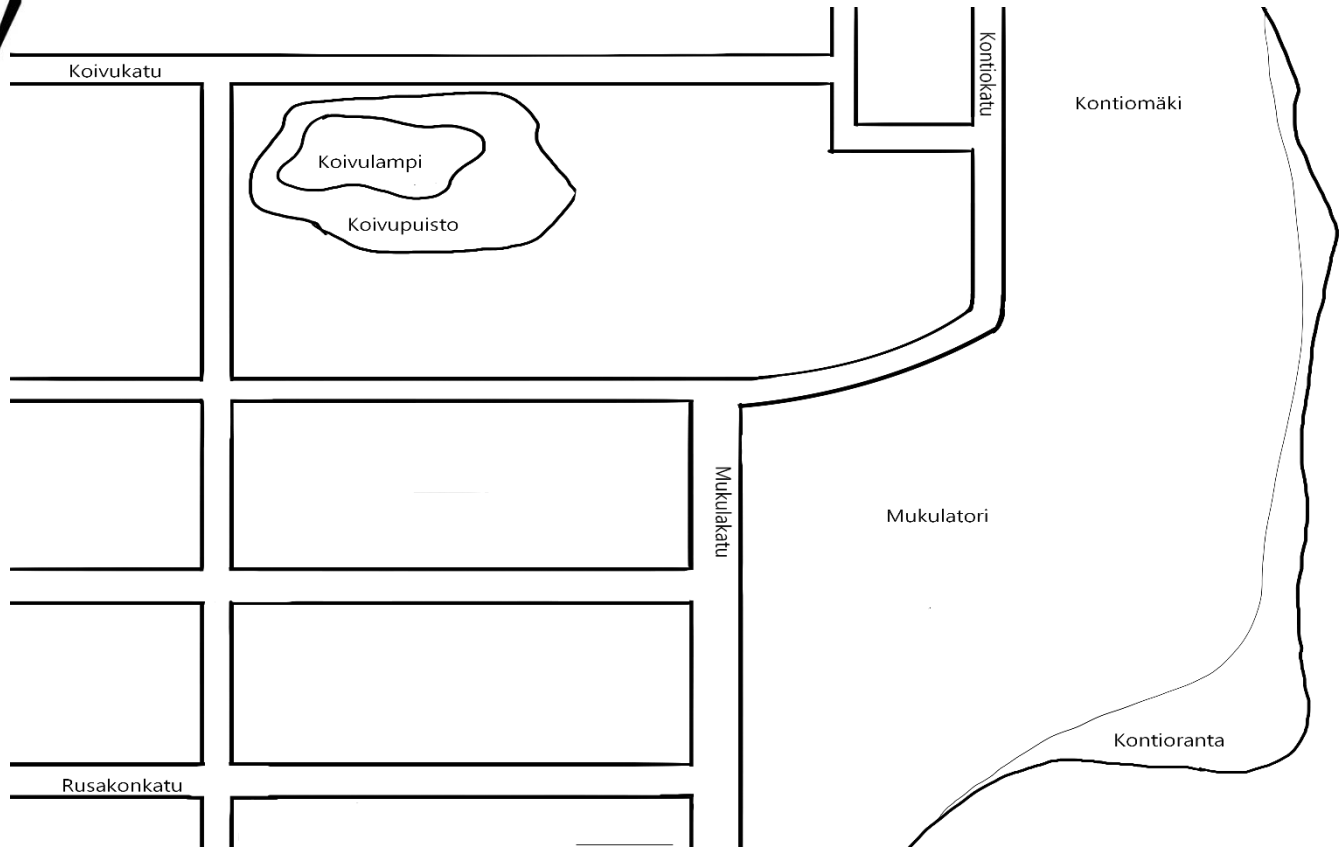
Vastausvaihtoehtoja tehtävään on useita. Näyttelystä löytyvät esimerkiksi sukset, ruuhi, kärkyt, reki, höyrylaiva ja mopo. Osa on kuvina ja osa esineinä.

Ihmisen aika, huoneet 2–3

Kaupunki maakunnan keskuksena

Olet nyt hetken ajan 1700-luvun lopulla elävä kaupunkisuunnittelija. Anna ensin kaupungillesi nimi: _____

Sijoita yläpuolella olevaan karttaan alla olevat asiat. Voit ottaa mallia huoneen lattialla olevasta kaupunkisuunnitelmasta vuodelta 1798.

1. Kirkko

Kirkko oli korkein, tärkein ja hienoin rakennus koko kaupungissa. Kirkossa ihmiset kuulivat Jumalasta, kuninkaan määräyksistä ja uusista laeista. Kirkossa käynti oli pakollista. Siellä tavattiin kaikki lähitienolla asuvat ihmiset. Lakia rikkoneet suorittivat usein kirkoissa häpeärangaistuksia.

2. Käräjätupa

Käräjätuvissa ratkottiin riitoja ja tuomittiin rikoksista.

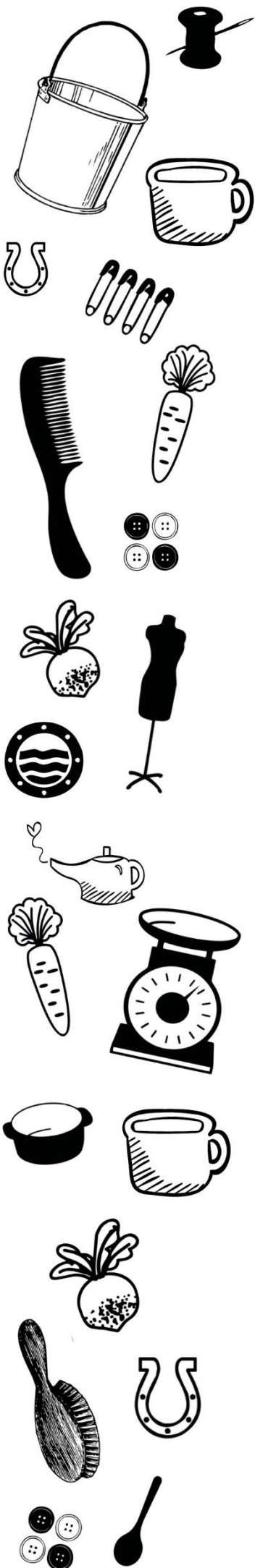
3. Räntteri

Läänin rahaston holvi, johon kerättiin verovarot. Räntteri kannatti sijoittaa sellaiselle paikalle, jossa monet ihmiset näkivät sen. Näin sitä ei päästy ryöstämään.

4. Mestauspaikka

Mestauspaikalla suoritettiin ruumiinrangaistuksia. Ruumiinrangaistuksia olivat esimerkiksi piiskaaminen, raipaniskut, raajan katkaisu sekä kuolemanrangaistus. Mestauspaikat sijoitettiin usein tien varteen, jotta ohikulkevat ihmiset näkivät, ettei kaupunkiin kannattanut tulla rötöstelemään.

Kauppa

Täydennä seuraavan vuoropuhelun pohjalta asiakkaan tilaus:

Asiakas: "Voi ihme. Oli semmoinen myrsky eilen, ettei sellaista ole näillä seuduilla nähty miesmuistiin. Vahinkojen korjaamiseen kuluu varmasti monta päivää."

Kauppia: "Oletko täällä ostamassa tarvikkeita korjaustöihin?"

Asiakas: "Kyllä vain! Tarvitsisin monenlaista. Ensinnäkin myrsky hajotti pihalle unohtuneen myrskylyhdyn."

Kauppia: "Sellaisia meiltä löytyykin. Mitäs muuta saisi olla?"

Asiakas: "Säkkejä ja hevosenkenkiä."

Kauppia: "Selvä juttu. Tarvitsitko vielä jotain muuta?"

Asiakas: "No ehkäpä kahvia ja hedelmiä, jotta elämä vähän hymyilisikin."

Tilaus:

1. myrskylyhty
2. säkki
3. hevosenkenkiä
4. kahvia
5. hedelmiä

Kirjoita sitten puotiapulaiselle ohjeet siitä, mistä hän löytää tilauksen tavarat kaupasta.

1. Myrskylyhtyjä löytyy päätyseinän hyllyköstä sekä katonrajasta orrelta
2. Säkit roikkuvat orrella katossa
3. Hevosenkenkiä on alahyllyllä, asiakkaasta katsoen tiskin oikealla puolella olevassa hyllykössä
4. Kahvia löytyy suurista purkeista museon päätyseinällä olevan hyllykön alahyllyltä
5. Hedelmät ovat kaupan tiskillä

Kauppia: "Tässä tarvitsemasi tuotteet."

Asiakas: "Suurkiitos jälleen kerran! Tavataan taas pian."

Kauppia: "Aurinkoista viikkoa!"

Ihmisen aika, huone 4

Tässä salissa tutustutaan pohjoissavolaisen teollisuuden tuotteisiin sekä paikallisten suosimiin vapaa-ajan viettotapoihin.

Teollistuminen

Vastaa näyttelyn avulla seuraaviin oikein-väärinväittämiin:

O

V

- Kuopiolainen vaatetusteollisuus valmisti vaatteita vain aikuisille.
- Turo, Essilä ja Piretta olivat suuria vaatetustehtaita.
- Kuopiossa keksitystä Airon-kankaasta valmistettu takki on sininen.
- Bella-yrityksen valmistaman veneen sisällä on välineet pankkiryöstöön.
- Vitriinissä, jossa esitellään useiden pohjoissavolaisten tehtaiden tuotteita on esillä esimerkiksi metsäkone ja lankarullia.

Vapaa-aika ja kulttuuri

Teollistuneessa yhteiskunnassa töitä ei enää usein tehty kotona, vaan työpaikalla. Kotona vietetystä ajasta tuli vapaa-aikaa. Koululaisten vapaa-ajan määrä kasvoi 1970-luvulla, kun siirryttiin kuusipäiväisestä kouluviikosta viisipäiväiseen viikkoon.

Mikä esine kuvaa sinun vapaa-ajan viettoasi ja miksi?

Toisen maailmansodan jälkeen alettiin valmistaa tavaroita ja kulttuuria juuri nuoria varten. Tätä kutsutaan nuorisokulttuuriksi.

Mikä kirja, elokuva, sarja, peli, kappale, video tai muu asia olisi mielestäsi hyvä esimerkki 2020-luvun nuorisokulttuurista?

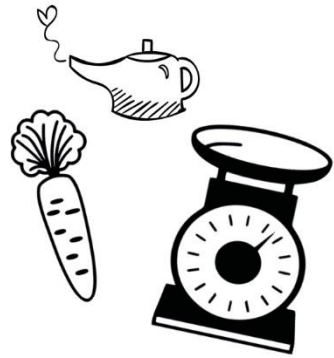
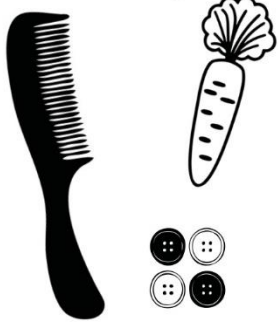
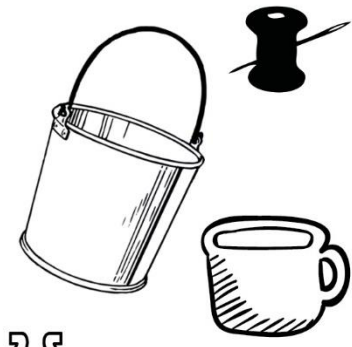

Valitse jokin kirja, sarja, sarjakuva, video tai elokuva, joka kertoo nuorista. Kirjoita sen nimi alle. Minkä ajan nuorista se kertoo?

Toden ja tarun rajalla, 3. kerros

Ennen lähes jokainen ihminen metsästi, keräili tai kasvatti ravintonsa itse. Luonto ja sen vuodenvaihtelu täytyi tuntea hyvin, jotta tässä onnistui.

Usein luontoa myös koitettiin suostutella toimimaan juuri itselle sopivalla tavalla. Silloin tehtiin loitsuja ja taikoja tai annettiin uhrilahjoja. Toden ja tarun rajalla -näyttelyssä pääset tutustumaan ihmisen ja luonnon yhteiseloon.

Savutupa

Ennen suurin osa ihmisistä asui savutuvissa. Savutuviksi kutsuttiin asumuksia, jotka lämmitettiin uunilla, jossa ei ollut savupiippua.

Ne olivat siis kirjaimellisesti savuisia tupia. Savutuvissa oli yksi huone, jossa koko perhe asui.

Näyttelyn savutupa on siirretty museoon Pielavedeltä vuonna 1970.

Etsi savutuvasta

- esineet, joita käytettiin ennen samaan tarkoitukseen, johon seuraavia esineitä käytetään nykyään:
  - lamppu
  - kattila
  - juomalasi
  - vesihana ja lavuaari.
- esineitä, jotka liittyvät jollain tavalla seuraaviin asioihin:
  - lehmä
  - suola
  - leipä
  - lapsi

Ajastaika

Viimeiseksi voit katsoa 3. kerroksen tornissa vuodenvaihtoa kuvaavan Ajastaika-videon (17 min 21 s). Videolla on kuvattu sekä luonnon että ihmisen vuodenvaihtoa. Ihmisen vuodenvaihtoa kuvaa aikaa yli 100 vuotta sitten.

Mitkä asiat videolla ovat sinulle tuttuja?

